

IV Миколаївські міські
екологічні читання
«Збережемо для нащадків»

Тема 2011 року:

**«ЕКОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ МИКОЛАЄВА
ТА ІНШИХ МІСТ УКРАЇНИ»**

28-29 жовтня 2011 року

Миколаїв 2011

Збережемо для нащадків : матеріали IV Миколаївських міських екологічних читань. Миколаїв, 28-29 жовтня 2011 р. / Управління з охорони навколишнього природного середовища та благоустрою департаменту житлово-комунального господарства Миколаївської міської ради, Центр екологічної інформації та культури [та ін.] ; уклад. І.Б. Чернова. – Миколаїв : СПД Румянцева Г.В., 2011. - 136 с.

Збірник підготовлено за матеріалами IV Миколаївських міських екологічних читань «Збережемо для нащадків», які відбулись 28-29 жовтня 2011 р. в м. Миколаєві за ініціативи Центру екологічної інформації та культури бібліотеки № 2 для дорослих.

Тема Читань-2011 - «Екологічний компонент сталого розвитку Миколаєва та інших міст України».

В збірник увійшли статті представників державних природоохоронних установ та органів влади, місцевого самоврядування, об'єктів господарчої діяльності, науковців, викладачів вищих навчальних закладів та загальноосвітніх шкіл, бібліотекарів, представників місцевих громадських організацій, краєзнавців. В них розглянуто такі питання, як екологічний менеджмент міста, участь мешканців у прийнятті екологічно важливих рішень, екологічна просвіта та виховання мешканців, «екологічний слід» міста, планування та забудова міста, раціональне землекористування, комплексний благоустрій міських територій, стан та проблеми зелених насаджень міста, екологічно безпечні товари, послуги, продукти харчування та ін.

Метою видання збірника є привернення уваги громадськості міста до проблем збереження навколишнього природного середовища міста, виховання екологічної культури, вміння адекватно реагувати на новітні виклики і загрози та усвідомлення необхідності для життя сталого розвитку міста.

Видання буде корисним представникам державних установ, господарчих і природоохоронних організацій, науковцям, викладачам вищих навчальних закладів та загальноосвітніх шкіл, студентам, учням та всім, хто небайдужий до проблем охорони та відновлення навколишнього природного середовища міст України, екологічної освіти і виховання екологічної культури.

За зміст і достовірність інформації несуть відповідальність автори публікацій.

Збірник видано за підтримки департаменту житлово-комунального господарства Миколаївської міської ради.

Укладачі: Чернова І.Б.

Редактор: Варюхіна Л.М., Михайловська Т.О.

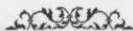
Науковий редактор: Лебідь С.Г.

Коректор: Холодилькіна Л.І.

Комп'ютерна верстка, дизайн, оригінал-макет: Струкачова Л.М., Некрашевич Н.Г.

Фото: Гусев С., Кабанов О., Мац Д., Першин Ю., Струкачова Л., Топчий С.

Відповідальна за випуск: Тверда Т.В.

Екологічне значення та композиційні особливості рослинних угруповань як необхідного елемента для сталого розвитку урбоєкосистеми Миколаєва

Манушкіна Т.М.

Миколаївський державний аграрний університет

Показано екологічне значення зелених насаджень у місті. Розглянуто композиційні особливості рослинних угруповань у м. Миколаєві та запропоновано шляхи їх оптимізації.

Сталий розвиток (Sustainable Development) – це такий розвиток, який не виводить глобальну цивілізацію з межі господарської ємності біосфери, не викликає у біосфері процесів руйнування, деградації і виникнення не придатних для життя людини умов. Прогресуючий у сучасному світі процес урбанізації супроводжується швидкою концентрацією населення, засобів виробництва, зв'язку та комунікацій, глибокою деформацією структурних і функціональних властивостей природних екосистем (рослинного і тваринного світу, ґрунтів, атмосферного повітря, продуктивності та біотичного кругообігу тощо), поглинанням великої кількості речовин, енергії та інформації, потужним міжекосистемним речовинно-енергетичним та інформаційним обміном, високим ступенем забруднення довілля та інше [1]. Безперечно, у вказаних умовах одним з основних елементів сталого розвитку урбоєкосистем є наявність рослинних угруповань [2].

Зелені насадження є основною частиною екологічного блоку міста та місто-будівної структури. Вони входять до системи життєзабезпечення урбоєкосистеми як середовищеутворюючий і захисний фактор, що забезпечує комфортність і якість середовища існування людини. Рослинні угруповання є головним природним компонентом у міському середовищі, важливим соціальним стабілізуючим фактором, що знижує конфліктність міського середовища і сприяє стійкому розвитку міської екосистеми, організації повноцінного відпочинку мешканців міста, формує естетичну основу міста [2].

Рослинні угруповання у місті виконують захисну (захист від вітру, шуму, пилу, покращення аераційного режиму, створення мікрокліматичних умов) та просторово-організуючу (обмеження простору, розмежування на зони, виявлення динаміки руху) функції [3]. Також рослини є індикатором якості екологічного стану міського середовища [4].

Основною композиційною особливістю ландшафтної структури є її підпорядкованість планувальній структурі міста. Природний каркас міста (великі масиви лісопарків і мережа долин річок) та урбанізований каркас (магістралі, центри, набережні) підтримуються системою озелених територій рекреаційного та іншого призначення. Територіальна організація системи озелених територій спрямована на формування безперервного силуету міста, включає поєднання природних територій з пріоритетними природоохоронними функціями і озелених територій з формуванням об'єктів ландшафтного дизайну із рекреаційними, природоохоронними, середовище формуючими і захисними функціями.

На території міста Миколаєва функціонує 107 об'єктів зеленого господарства загальною площею 9000 га, площа квітників становить близько 10 тис м². У місті, де чисельність населення складає 507,9 тис чоловік, на одного мешканця припадає 17 м² зелених насаджень загального користування [4]. Для порівняння у Києві цей показник становить 20 м², Москві – 16-17 м², Нью-Йорці – 8,6 м². За рекомендаціями ВООЗ для забезпечення гігієнічного середовища необхідно мати на одного міського мешканця 50 м² зелених насаджень [6]. Серед деревних порід в місті переважають акація біла, клен ясенolistий, шовковиця, тополя біла, клен гостролистий, ясен зелений і звичайний, платан західний, дуб черешковий, каштан кінський, липа дрібнолиста.

В умовах сучасного розвитку інфраструктури Миколаєва особливої актуальності набувають питання охорони і раціонального використання зелених насаджень. Серед факторів, що сприятимуть стабільності рослинних угруповань і, як наслідок, екологічного середовища у місті, можна виділити:

- збільшення асортименту деревних рослин, зокрема хвойних порід;
- збільшення питомої ваги вічнозелених та гарноквітучих чагарників, що сприятиме підвищенню архітектурно-просторового сприйняття міста;
- використання декоративних форм традиційних листяних дерев: кленів, горобини, верб.
- застосування вертикального озеленення.

Література:

1. Анисимова, Л. Б. Экологический мониторинг зеленых насаждений как условие устойчивого развития урбоэкосистемы [Текст] / Л. Б. Анисимова // Проблемы озеленения крупных городов : материалы 10-й конференции. - М., 2007. - С. 82-83.
2. Загальна гігієна з основами екології [Текст] / за ред. В. А. Кондратюка. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2003. - С. 149.
3. Клеточные механизмы адаптации растений к неблагоприятным воздействиям экологических факторов в естественных условиях [Текст] / ред. Е. Л. Кордюм. - К. : Наук. думка, 2003. – 277 с.
4. Крижанівська, Н. Я. Основи ландшафтного дизайну [Текст] : підручник / Н. Я. Крижанівська. - К. : «Ліра-К», 2009. - 218 с.
5. Миколаївська міська рада [Електронний ресурс] : офіційний портал. Робота в галузі озеленення. – Режим доступу : <http://www.gorsovnet.mk.ua/beautification/greenery.ua>, вільний. – Назва з екрану.
6. Сонько, С. П. Просторовий розвиток соціо-природних систем: шлях до нової парадигми [Текст] / С. П. Сонько. - К. : Ніка Центр, 2003. - 287 с.